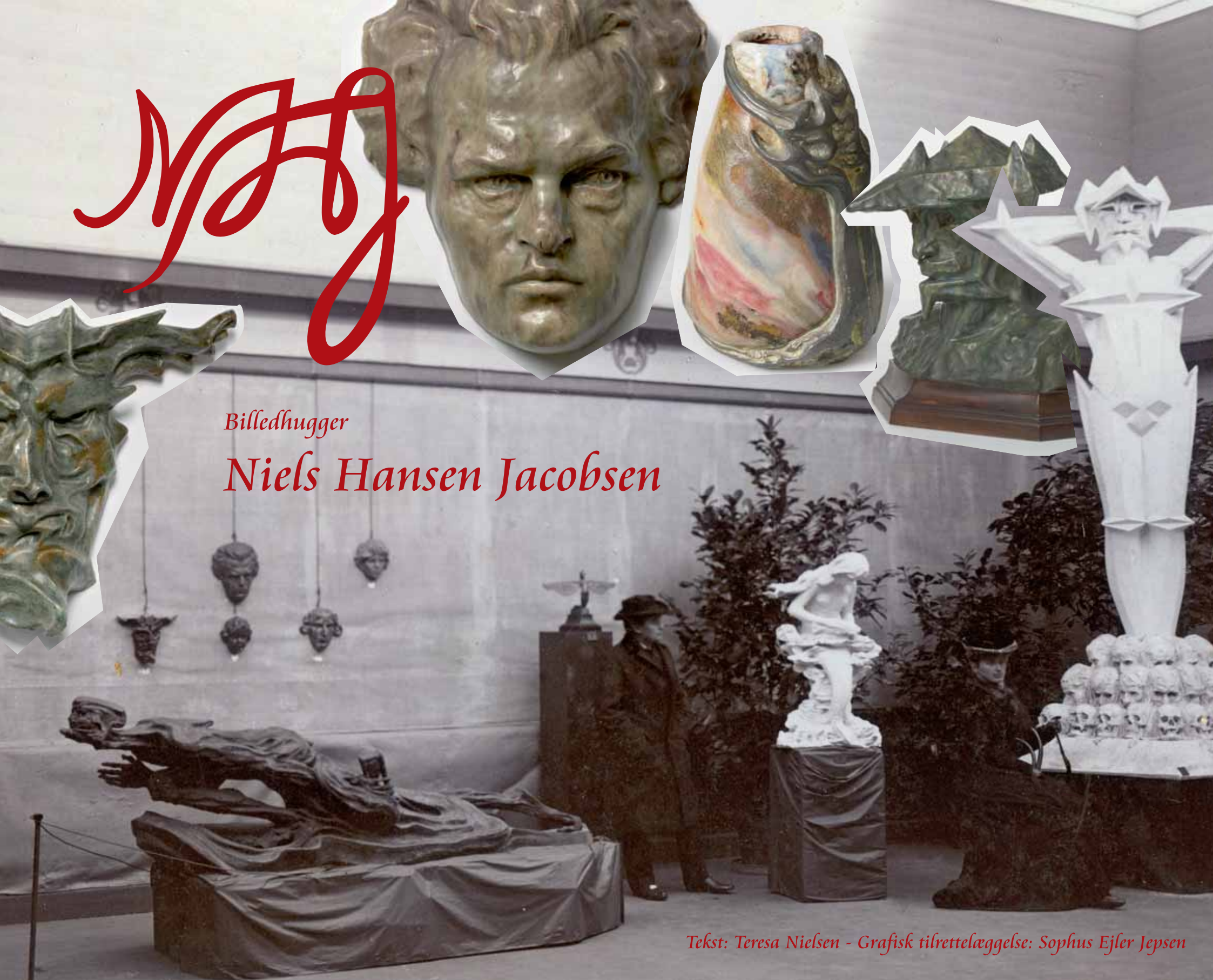

NH

Billedhugger

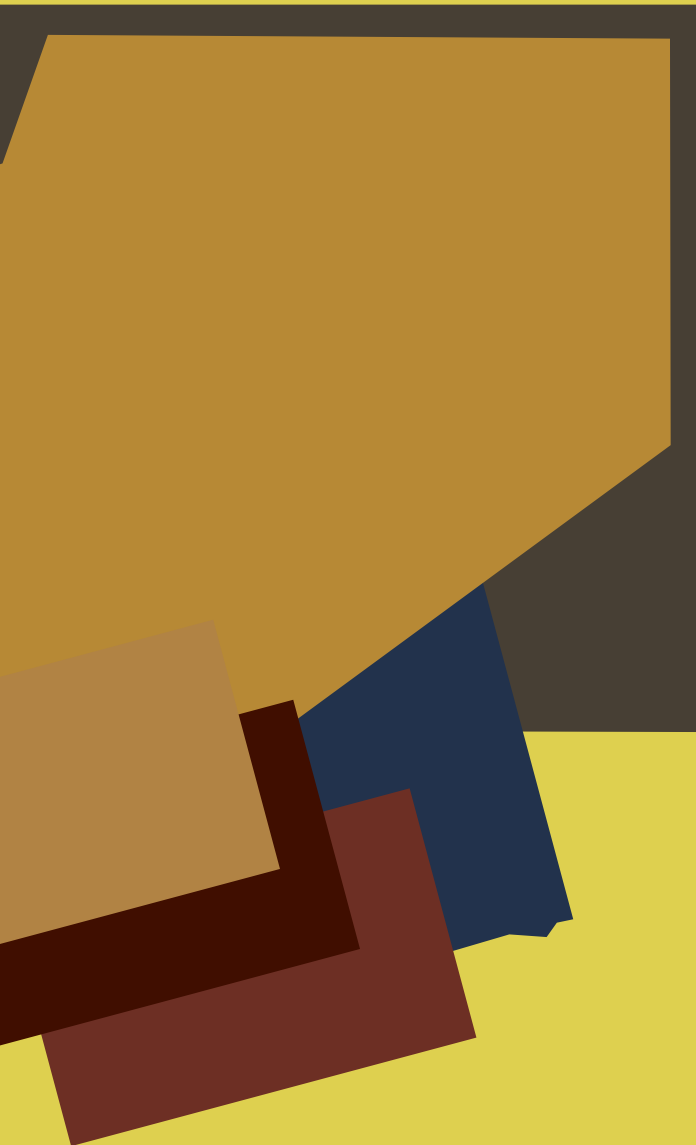
Niels Hansen Jacobsen

Tekst: Teresa Nielsen - Grafisk tilrettelæggelse: Sophus Ejler Jepsen

Niels Hansen Jacobsen

NHJ - Niels Hansen Jacobsen, 2011

Vejen Kunstmuseums Forlag

Tekst: © Museumsleder Teresa Nielsen

Grafisk tilrettelæggelse: Billedhugger Sophus Ejler Jepsen

Fotos: De gamle sort-hvid fotos stammer mestendels fra billedhuggerens gemmer suppleret med nyoptagelser – primært af Pernille Klemp.

De tre fotografier af Hansen Jacobsen under arbejdet med opsætning af sine skulpturer på Den Frie er den 27. september 1901 taget af

Sigurd Trier (side 15, 27 og 32). De er i 2001 affotograferet til Vejen

Kunstmuseum af Forskningsafdelingen ved Danske Centralbibliotek for Sydslesvig fra et privat album.

Korrektur: Susanne van Deurs, Selma Jensen, Elin & Henning Ranum og Pernille Vestergaard

Oplag 2.500

Bogen er sat med Garamond og Cataneo

Trykt på Profisilk 170gr.

Trykning: Narayana Press

ISBN 978 – 87 – 87316 – 07 – 1

Bogen er udgivet i anledning af billedhugger Niels Hansen Jacobsens 150-års fødselsdag den 10. september 2011

Den udkommer med økonomisk støtte fra Beckett-Fonden og Udvalget for sundhed, kultur og fritid, Vejen Kommune

Den bagvedliggende forskning er muliggjort med støtte fra Novo Nordisk Fonden

Indhold

Forældrene og hjemmet	side 6
Ikke helt almindelige	side 8
Herfra min verden går	side 10
Ungdom og Akademiet	side 12
En fotografisk nøjagtighed	side 14
65, Boulevard Arago	side 16
Ildens kunst – stentøjet	side 20
Livet alvor	side 24
Mørket	side 26
Skyggen	side 28
Kønne kvinder	side 30
Den store udstilling – 1901	side 32
Skibelund Krat	side 34
Hytten – sommerbolig i Vejen	side 38
De frie Billedhuggere	side 42
Brandes og Shakespeare	side 44
Vinterhjem – Østerbro	side 46
Kaja og litteraturen	side 48
Portrætter	side 50
Konkurrencer	side 52
Atelieret i Skibelund Krat	side 54
Mindesten	side 58
Højhuset – Hammer Bakker	side 60
Højhusets gæster	side 62
Vore brødre søndena	side 64
Trolden og springvandet	side 68
Vejen Kunstmuseum – tre i én	side 72
Atelier bliver museum	side 74
En god vens portrætter	side 76
Bruun-Møllers Boghandel	side 78
Rejser og marmor til Loke	side 80
Havfruer, der laver Malstrøm	side 82
Livets Spil	side 84
Adieu!	side 86
Epilog	side 88
Billedtekster	side 90

Forældrene og hjemmet

Niels Hansen Jacobsen kom til verden den 10. september 1861. Det skete på samme sted, som hans liv endte – i Vejen, midt mellem Kolding og Esbjerg. Hans dobbelte efternavn er efter en særlig jysk skik et minde om begge forældre – Carl Peter Jacobsen, der drev den store firlængede gård med trælasthandel, og Ane Kirstine Hansen. Det siges at være hos hende, degnedatteren fra Egtved, at den unge kunstner-spire fik størst opbakning og forståelse. Hun lagde mælke- og æggepenge til side og kunne støtte ham i studietiden på Kunstakademiet i København. Faderen var mere forbeholden. Han mente, at sønnen skulle gå i hans egne fodspor, for "A haar aaller haad en Kaael, der ku plov saa lig en Fuer som Niels." Over årene viste han sig dog også at have andre evner!

Der står et keramisk portræt af faderen på kunstmuseet i Vejen. Gipsoriginalen er dateret 1904. I et brev til vennen, maleren Axel Hou, mindedes billedhuggeren, at han under arbejdet spurgte faderen, hvad han syntes om værket: "Han så bestemt på den med sine lyseblå skarpe øjne og sagde: "Den bliver jo længer jo ringer" og saa gik han og flyttede sine får." Med fredningsmærke står på Vejen Kirkegård sønnens usædvanlige mindsten over forældrene. På den ene side mindes moderen med en stor, kraftig planteranke med et

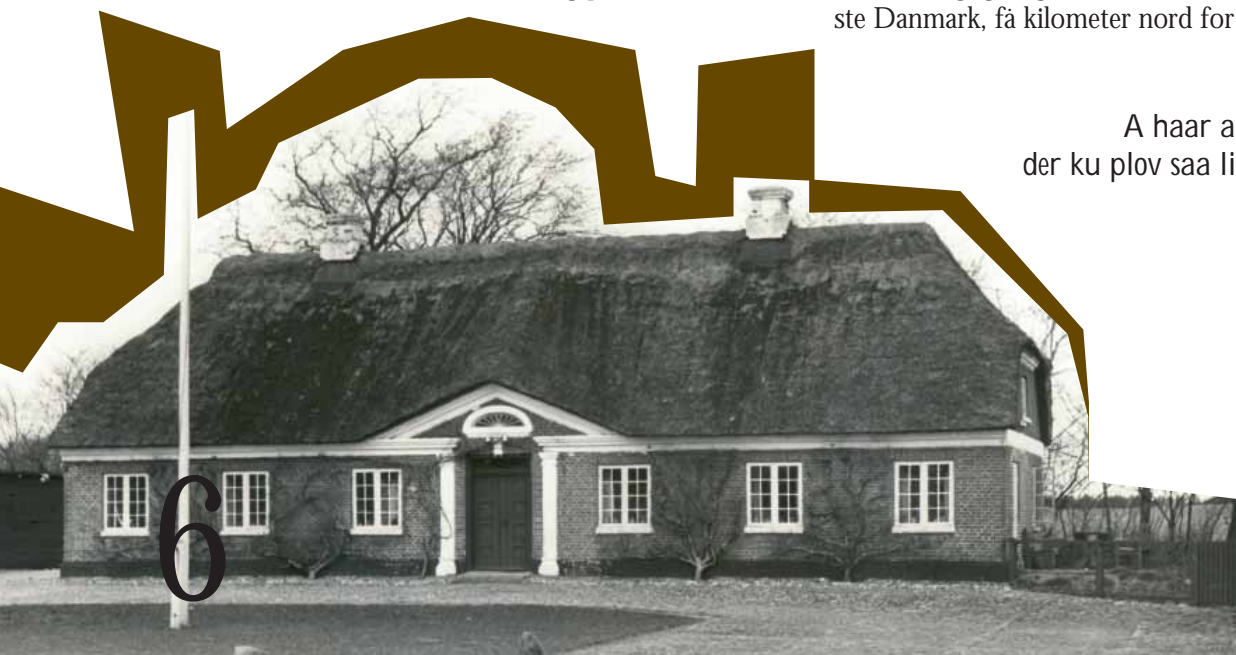
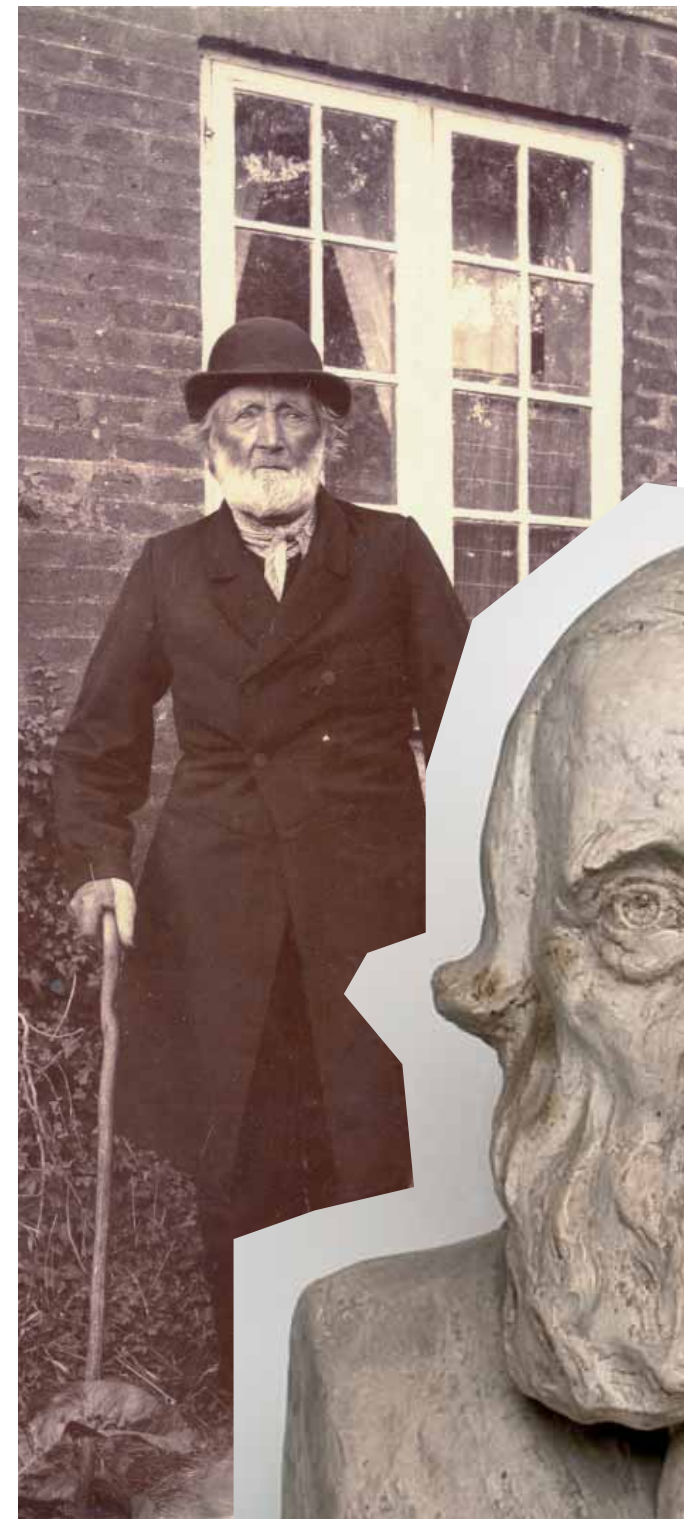
centralt hjerte, mens hugningen på faderens side på det nærmeste ligner istapper eller stalaktitter – en tilfældighed?!

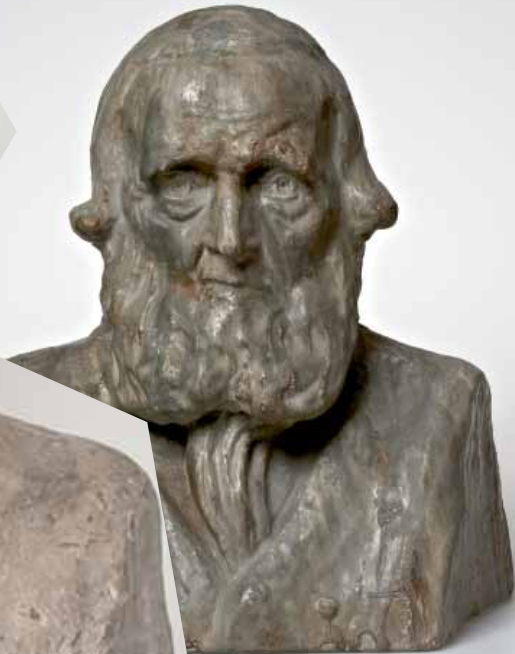
Det Vejen, som Hansen Jacobsen voksede op i, udviklede sig i rivende fart fra en lille kirkeby til mod syd at smelte sammen med den helt nye stationsby. Det skete i årene fra 1874, da den sydjyske tværbane førtes til Esbjerg. Centralt stod byens hovedakse, Nørre-Søndergade, der i dag fortsat er en del af Hærvejens cykle- og vandrerute.

Billedhuggeren voksede op på *Gaarden*, der var tegnet af bygmester Peder Holden Hansen. Hans huse kom de unge arkitekter i begyndelsen af 1900-tallet til egnen for at studere som baggrund for den bevægelse, der fik navnet "Bedre Byggeskik". Det fine stuehus var med små midler udstyret med søjler og tempelfront, der synes at antyde, at det var rammen om en usædvanlig familie. Efter faderens død i 1908 testamenterede boet nogle græsningsarealer ned mod banen til på sigt at kunne danne rammen om et museum for sønnens værker.

Men hvorfor dette ønske om et museum i en stationsby med dengang blot 2.000 indbyggere? Svaret er mangeartet: Der var et blomstrende erhvervsliv med bl.a. Alfa Margarine og Phønix Tagpap, et rigt kulturliv med både Rødding og især Askov Højskole i nabolaget og dertil den nok allervigtigste grund: Frem til 1920 lå Vejen i det yderste Danmark, få kilometer nord for Kongeåen.

A haar aaller haad en Kaael,
der ku plov saa lig en Fuer som Niels.
C.P. Jacobsen

Ikke helt almindelige!

Niels Hansen Jacobsen voksede op i en søskendeflok med to meget ældre søstre – Johanne Marie (1843-1897) og Maren (1847-1922). De blev født, mens forældrene boede i Holsted, hvor også en søster døde som spæd og broderen Hans Asmus blev født i 1845. Ham vides der ikke meget om – andet end, at han som ung drog til Amerika. På *Gaarden*, familiens hjem i Vejen, fødtes Hansens Jacobsens fem år ældre bror, Jacob Jacobsen (1856-1901). I løbet af sit korte liv nåede han at blive forfatter og var ved sin død journalist i Esbjerg. *En Revision* udkom i 1885 under pseudonym. Samme år tryktes under hans eget navn endnu et skuespil: *Falske Veksler*, og i 1891 tryktes i København stykket *Kassemangel – Nutids-skuespil i 2 Akter*. Her skildres mødet mellem to meget

forskellige personligheder. Den ene taler rigsdansk, den anden jysk. I 1892 udgav han en række jyske fortællinger under titlen *Bønder og Arbejdere* – måske en slags opfølgning på hans hovedværk, *Tæjelowsshow*, der udkom i tre hæfter i 1888, 1889 og 1890. De må have været populære, for de blev trykt samlet i 1892 og kom i 1921 i et 4. oplag! I 150-året for billedhuggerens fødsel genudgives *Tæjelowssjow* med oversættelse til rigsdansk. Bogen handler om en flok, der over tre aftener er samlet ved en interimistisk teglovn til brænding af mursten. Den bygger på samme koncept som Jeppe Aakjærs række af fortællere i bogen *Po fir gløwend Pæl*, der dog først udkom i 1923. En af deres fælles inspirationskilder, der også blev trykt på jysk, har nok været St. St. Blichers *E' Bindstouw* fra 1842. Tankevækkende er det i denne sammenhæng, at en af drivkræfterne bag den jyske ordbog, hvori der bl.a. henvises til vendinger i *Tæjelowssjow*, var H.F. Feilberg, der tilbragte mange år af sit liv i Askov. Både hans portræt og siden hans gravsten er udført af Niels Hansen Jacobsen, der også havde et livslangt ven-skab med Aakjær.

Hansen Jacobsen gik i skole hos lærer Jørgensen, og niesen mindes at have hørt ham sige, at "Morbror var en af hans bedste Elever." Siden var han karl hos sin fader og en tid huslærer på Vandangaard hos søsteren Marens børn. Han var meget afholdt og levende optaget af klaveret. Interessen blev fulgt op af undervisning hos pastor Morten Bredsdorff i Jernved nær Bramming. Mange år senere udførte Hansen Jacobsen en model af kirken. Den kan ses i en montre ved orgelet.

Til trods for faderens strenghed var Hansens opvækst uden tvivl rig på flere måder. Sansen for det gode håndværk mødte han i hjemmet. Om husets bygmester, Peder Holden Hansen, fortælles, at man på *Gaardens* trælasthandel kunne opleve bygmesteren vende hver planke på lager, førend han drog af sted med netop den, han var tilfreds med. Længe efter Holdens død satte Hansen Jacobsen et minde på hans grav – og de flotte dørkarme, han var vokset op med, lod han kopiere til sit hjem i den nordlige ende af Vejen Kunstmuseum. Held i uheld, for selv om *Gaarden* var fredet, blev den omkring midten af 1950'erne revet ned for at give plads til et plejehjem. På den store gård var der overskud til at opleve kunsten i en egn, hvor kulturen stod stærkt. På sin 70-års dag blev

Hansen Jacobsen af en journalist fra Jydske Tidende spurgt: "Har Aanden fra Askov haft nogen Indflydelse paa Dem?" Med jysk underdrivelse svarede billedhuggeren: "Det kan vel ikke nægtes. Det er en levende Egn her, og jeg har haft gode Venner paa Askov." Litteraturen var han fortrolig med, og det samme gjaldt for musikken. Billedhuggeren har nævnt Beethovens 9. symfoni som noget af det ypperste, og han var livet igennem optaget af musikken. Han favnede den moderne teknik og anskaffede sig en krystalradio længe før der var radioforhandler i Vejen. Det blev guldsmeden, der stod for reparationerne, der afregnedes i byttehandler. Efterkommerne har en fin samling Hansen Jacobsen keramik! Billedhuggeren spillede lige gerne klaver som violin – det instrument havde også hans far spillet. Violinen tog han senere i livet frem bl.a. under turene til sommerhuset i Hammer Bakker.

Ved faderens død blev det søsteren Maren, der overtog *Gaarden*. Hendes familie blev de slægtinge, der kom til at stå Hansen Jacobsen nærmest, men han var også knyttet til Johanne Maries børn – særligt nevøen, klarinetisten Aage Oxenvad, der med boghandler Bruun-Møller var eksekutor i billedhuggerens bo. I et album er bevaret et øjebliksbillede fra en familiesammenkomst hos søsteren Maren. Fotografen er formodentlig billedhuggerens hustru Kaja, der har forevigt *Stadsstuen* i den sydlige ende af *Gaarden*, hvor den åbne dør førte til "verandaen med de kulørte Glas". Niesen Kisse, Kirstine, sidder ved klaveret med Hansen Jacobsen bag sig. Bag ham står yndlingsniesen Henny og hendes mand, den nævnte boghandler. Mellem dem anes Hansen Jacobsen keramiske maskeportræt af hans første hustru, Anna Gabrielle. Yderst til højre sidder niesen Kaja, der fra 1913 drev børnehjem sammen med broderen Karl Peter, der læner sig op ad klaveret mens deres mor, søsteren Maren, troner yderst til venstre. Her er en oplevelse af tid, nærvær og nysgerrighed.

Herfra min verden går

I en frugtbar forening af erhverv og viden voksede Hansen Jacobsen op i en stationsby præget af vækst og initiativ. Det lokale dagblad citerede i 1907 forfatteren Edv. Engbergs beskrivelse af byen med lidt over 2.000 indbyggere: "Naar man har en Hovedgade paa en Fjerdingvejs Længde, store Cichoriefabriker, Margarinefabrik, Kedelfabrik, Tagpapfabrik, en Trælasthanandel, hvor der aarligt omsættes for 400.000 Kr., bør man ikke forbigaaes i Tavshed. En By, der har elektrisk Lys i hvert Hus, en stor blomstrende Realskole, en ny Kirke, som en lille Dom, og Fotorama, skulde vel være værdig til at træde ind blandt Geografiens Navne. Men der er en særlig Ting, som man tager Hatten af for her. Byen har en Kunstforening. Den har bestaaet i to Aar. Der har været afholdt Udstillinger af Malerne Bredsdorff, N. Bjerre og Agersnap. Og i 1905 lod Charlottenborg sin Vandredstilling gaa heromad. Udstillingen varede i 12 Dage og var besøgt af over 1400 Mennesker."

Byens udvikling gik gennem et væld af foreninger med bestyrelser, hvor en håndfuld navne jævnligt går igen og ét især – Johannes Lauridsen (1847-1920), der blev hentet til København som landbrugskyndig direktør i Nationalbanken. Faderen var gårdejer og sønnen blev uddannet inden for landbruget og gik tilmed to vintre på Askov Højskole. Initiativet var bredt fra gårdenes drift over dræningsarbejde og fælles oprettelse af mejeri,

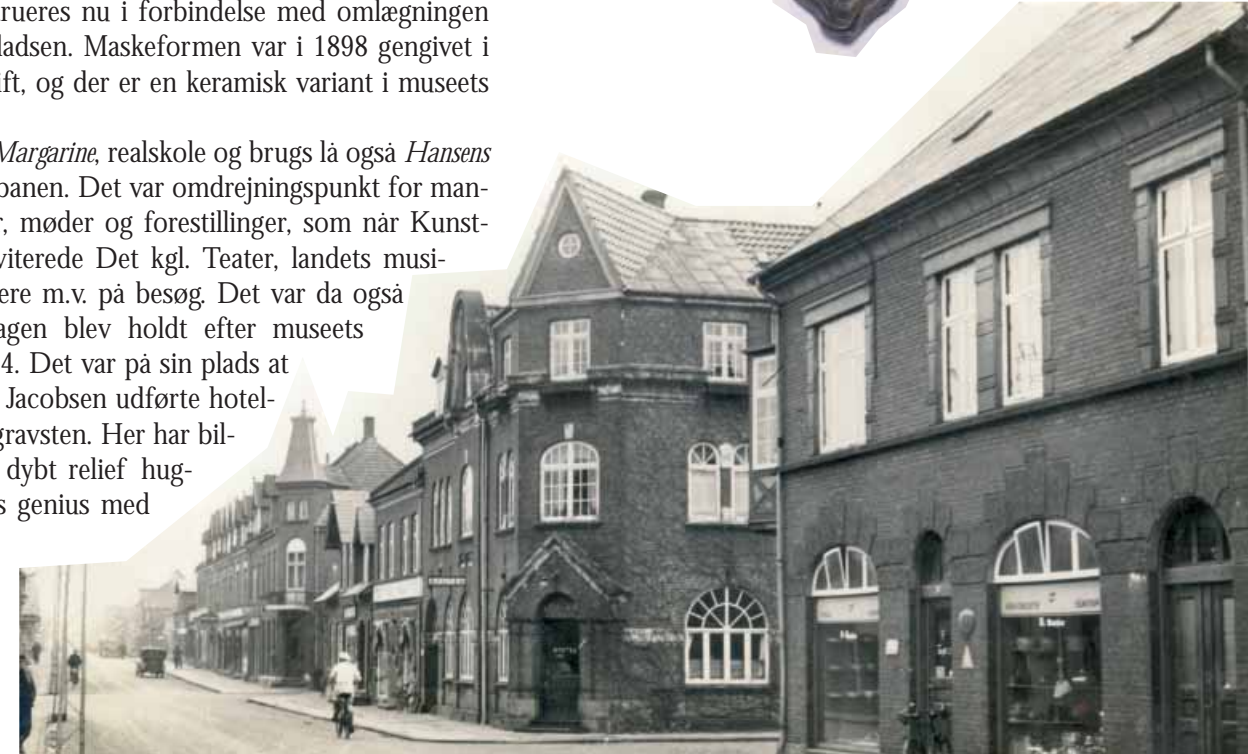
bank og telefonselskab til grundlæggelse af store virksomheder som *Cikoriefabrikken Nørrejylland*, *Alfa Margarine* og *Phønix Tagpap*. Med sans for fremtiden sad han også i *Dansk Vind-Elektricitets-Selskab* – vel på foranledning af den lokale videnskabsmand Poul la Cour, der i 1890'erne med statsstøtte forskede i brint og vindenergi. Resultaterne var bl.a. hans banebrydende konklusion, at en mølle yder optimalt med de tre vinger, vi i dag kender. Arbejdet foregik i tilknytning til Askov Højskole på møllen, der i 1897 blev tegnet af P.V. Jensen-Klint. Stedet kan passende tituleres: Vindmølleindustriens vugge!

Med sans for talent blev Johannes Lauridsen en af Hansen Jacobsens gode støtter. Det var ham, der formidlede bestillingen på *Modersmålet*, og kort inden sin død nåede han som formand for Skibelundforeningen at bestille *Genforeningsstenen* til Skibelund Krat. Ind imellem lå mindre opgaver som bestilling på en skulptur af *Den lille Havfrue*, indkøb af gipsrelieffer, keramik og portrætter af både hustruen Maren og ham selv. Det faldt helt naturligt, at Hansen Jacobsen udførte hans markant enkle gravsten og det monument, der i efteråret 1928 blev afsløret ved den i dag fredede Vejen Station – en flot bygning, der opførtes i 1917 efter tegninger af arkitekt Heinrich Wenck, der bl.a. stod for Kystbanens stationer.

I det nordøstlige hjørne af Banegårdspladsen stod et drikkebrønds anlæg, som Hansen Jacobsen havde udført i munkesten, pudset væg og stenbænke. Den centrale drikkekumme med maskerelieffet i sandsten er bevaret. Helheden rekonstrueres nu i forbindelse med omlægningen af Museumspladsen. Maskeformen var i 1898 gengivet i et tysk tidsskrift, og der er en keramisk variant i museets samling.

Ud over *Alfa Margarine*, realskole og brugs lå også *Hansens Hotel* lige ved banen. Det var omdrejningspunkt for mange store fester, møder og forestillinger, som når Kunstforeningen inviterede Det kgl. Teater, landets musikere, skuespillere m.v. på besøg. Det var da også dér, festmiddagen blev holdt efter museets indvielse i 1924. Det var på sin plads at netop Hansen Jacobsen udførte hotel-ejer Hansens gravsten. Her har billedhuggeren i dybt relief hugget en sorgens genius med

den sænkede livsfakkel – gipsoriginalen hænger på Vejen Kunstmuseum. Motivet havde han i 1914 modelleret til udsmykning af Maria Lunds gravsten i Gørding. Blandt de mange Vejen-borgere skal endnu en nævnes, Søren Alkær sig (1868-1943). Han havde været forstander for Kerteminde Højskole og blev i Vejen en nær ven af Hansen Jacobsen. Han levede sig ind i stedets historie, og resultatet blev bøgerne *Askov i Malt Herred* fra 1934 og *Vejen Sogn i Malt Herred I-III*, 1936-41. Undervejs fik han tid til at udarbejdede en vejledning til museets besøgende, der er dateret 1935. Desuden var der altid plads til et partiskak og en god middag. På visit hos billedhuggeren kunne man risikere at få "kaninfoder" – salat var i 1920'erne ikke almindeligt på de danske spiseborde. Den vane hjembragte han fra Paris sammen med opdræt af kaniner til spisning. Til maden var der god vin, der kom til stationen i kasser fra Frankrig og serveredes i smukt slebne glas.

NETTIGHALLANDSDIREKTØR
JOHANNES LAURIDSEN
FØDT PÅ GRØNVANG 1847
DØD 1920
GRØNVANG

JOHANNES LAURIDSEN
GRØNVANG
1847-1920

ELEJER
HANSEN
JANUAR 1858
APRIL 1925

Ungdom og Akademiet

Af forskellige små anekdoter fremgår det, at Hansen Jacobsen klarede sig godt i skolen og var populær blandt sine kammerater, der beundrede hans frihåndstegninger, hans styrke og hans håndskrift(!). Købmand Peder Lauridsen mindes: "Af de Fag, som vor Lærer en Gang imellem særligt dvælede ved, skal jeg nævne hans udmærkede Fremstilling af den nordiske Mytologi, og jeg vil tro, at den livfulde Fremstilling, som Lærer Jørgensen dér fremsatte, har præget Hansen Jacobsen i den Grad, at det spejlede sig i de første Kunstværker, han modellerede." Den nordiske mytologi mødte Hansen Jacobsen muligvis også på Askov Højskole, hvor forstander Ludvig Schrøder ofte knyttede an til emnet under devisen, at skulle man forstå fremtiden, måtte man også kende fortiden og dermed også det fælles gods, mytologier og sagn.

Hansen Jacobsens valgte at gå på Fr. Ferdinand Falkenstjernes byhøjskole på Chr. Wintersvej 25 på Frederiksberg, hvor han må have været blandt de første elever – efter sigende et års tid i perioden 1882-83. Der traf han bl.a. Grønvald Nielsen, for hvem han

i 1932 satte en mindesten ved Vestbirk Højskole. Både Falkenstjerne og Morten Pontopidan, som han i årene 1884 redigerede *Tidens Strøm* sammen med, var politisk aktive i Venstre i klar opposition til Estrups provisoriepolitik. Hansen Jacobsen valgte siden at melde sig ind i Det Radikale Venstre og omtalte sig selv som republikaner.

På sin 70-års dag mindedes han, at under højskoleopholdet "tegnede jeg om Dagen hos Billedhugger Rasmus Andersen de Tegninger, som krævedes for at jeg kunde komme paa Akademiet." Der blev han optaget i oktober 1884 og tog afgang sidst i januar 1888. I en overlappende periode aftjente han sin værnepligt, hvor han bl.a. fik til opgave at udføre en gipsmodel af Kastrup Fort.

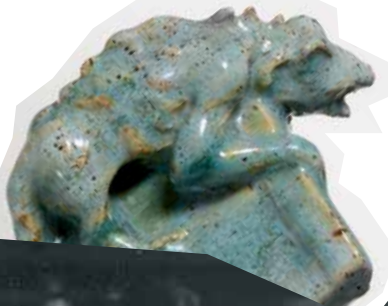
Første gang Hansen Jacobsen gjorde sig offentligt bemærket var på forårsudstillingen 1889 på Charlottenborg,

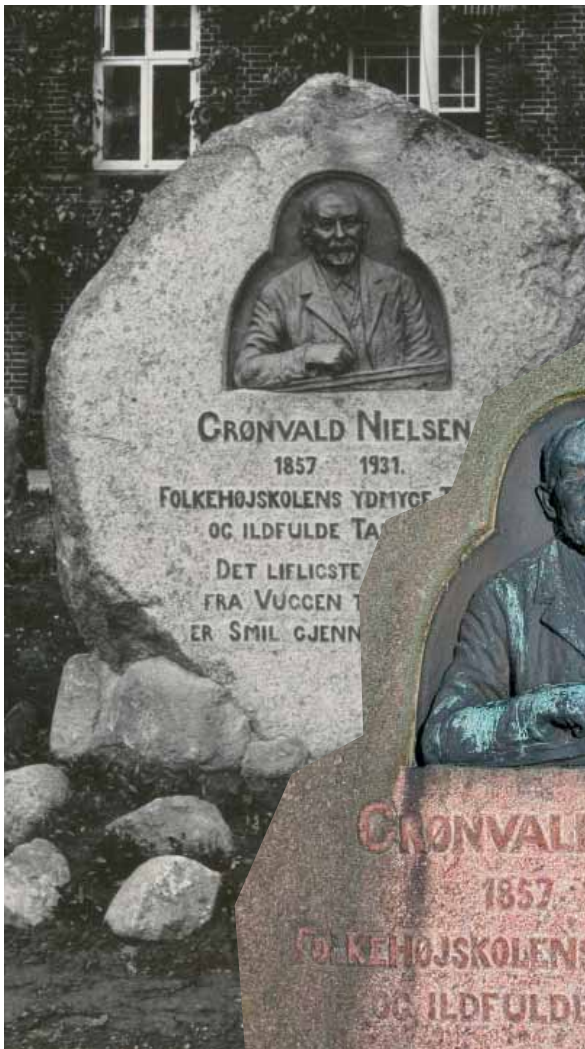
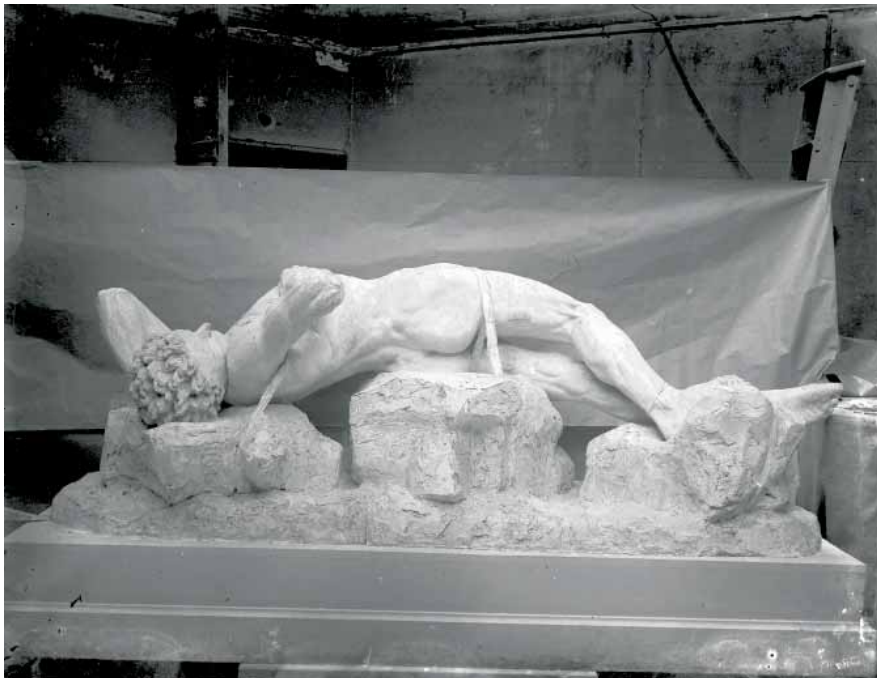
hvor han præsenterede *Loke* [lænket til Klippeblokkerne](#), som der ordret

står i kataloget. Figuren opfyldte lærernes ønske. Den er gennemsyret af en pertentlig, fotografisk nøjagtig virkelighedsgengivelse helt ned til detaljer som blodårer og tånegle. I det portrætlignende ansigt og figures vrede rummer den dog lidt mere. Billedhuggeren mindedes, at Loke skulle være bunden, "som han selv havde været." Skulpturen vakte berettiget opsigt på Charlottenborg, hvor skulpturafdelingen i de år var præget af de omsættelige portrætter af personer og deres husdyr samt kristne motiver. Loke tildeltes årsmedaljen, og gipsfiguren blev købt til Statens Museum for Kunst, der siden deponerede den på museet i Århus og derfra på en højskole, hvor det siges, at den blev opstillet udendørs og gik til i vejr og vind. Det er dog ingen katastrofe, for sidst i 1920'erne valgte Hansen Jacobsen at forevige figuren i en marmorudgave, der fik plads på hans eget museum.

Tro mod sin barndoms fortællinger skildrer han Loke, der får sin straf oven på urimelige gerninger, som bl.a. førte til Balders død. Tekstnært lægges han hen over tre klippepotte og spændes fast med de fortryllede tarme, mens giften punktvis rammer ham. Elegant har billedhuggeren indlagt en reference til verdenskunsten – billedhuggerkunstens mester, Michelangelo.

Rejste man Loke, ville man se en opadstræbende figur med den ene albue trukket op over hovedet. Her mimer Hansen Jacobsen Michelangelos døende slave, som han siden fik rig lejlighed til at se på Louvre i Paris, men på den tid kun kan have kendt fra en af de mange reproduktioner.

En fotografisk nøjagtighed

På Kunstakademiet var Hansen Jacobsen blevet belært om den pertentlige virkelighedsgengivelse. Debutarbejdet blev godt modtaget, og han fik et par stipendier.

Han var fortsat optaget af den nordiske mytologi. Det næste emne, han præsenterede for offentligheden, blev en skildring af Thor. Med sans for det underfundige tog han afsæt i den livlige beretning om rejsen til Udgård, hvor Thor og hans medrejsende udsættes for alverdens blændværk, snyd og bedrag. Vel er Thor den største og stærkeste af guderne, men absolut ikke den klogeste.

Hansen Jacobsen gengiver det øjeblik, hvor Thor bliver lokket til at løfte en kat fra gulvet.

Opgaven er umulig, om man ved, at "katten" bag det synlige er Midgårdsormen

– et af de tre sære børn, Loke fik med en jættekvinde – den uendeligt lange slange, der kan spænde rundt om hele verden.

Forblændet ser Thor kun katten og løfter til, men overtales til at give op.

Efterfølgende får han at vide, at han løftede ormen så højt op, "at der var kort til himlen" – den var lige ved at miste fodfæstet! Stadig stærkt præget af Akademiets normer bliver Thor et omhygge-

ligt modelstudie. For sit indre blik kan man se den skægede model gribe op efter en snor(?), der har været spændt på tværs af atelieret for at lette arbejdet med at stå med den opstrakte arm. Den pertentlige figur bærer to fremmedelementer – en konkret modellering af Thors styrkebælte, der må være noget andet end en livrem, da det kan give guden ekstra energi, og *Mjølner*, hammeren der må være noget andet end tømrens almindelige værktøj, da den kan lave torden og lynild og efter hvert kast vender sikkert tilbage til ejeren.

I den anden del af skulpturgruppen sætter Hansen Jacobsen sig for første gang for at give form til det u håndgribelige. Opgaven er vanskelig. Ved siden af Thor modellerer han et væsen, der på en og samme tid skal ligne en almindelig kat, men samtidig rumme Midgårdsormen – et fantasivæsen ingen nogensinde har set. Løsningen ser han ud til at have fundet i zoo. Hovedet tilhører et velvoksnet kattedyr, en løve eller en tiger. Fantasivæsnet har en sær firkantet tunge – dog ikke tvedelt, som man ville forvente af en slange. Katte/løvepoten er lige ved at slippe jordforbindelsen og fortsætter op i en uendelig lang krop, der hvælver sig op og ned over Thor og bugter sig op i et slag i både højre og venstre side af soklen. På soklens knap fire kvadratmeter lykkes det billedhuggeren at vise, at det er en meget lang slange. Slangens krop får med en hilsen til drager og dinosaurer en hård toppet ryggrad og en sær leddet palmestammelig form. Det er lykkedes Hansen Jacobsen at give et værdigt bud på en sammensmeltning af kat og Midgårdsorm.

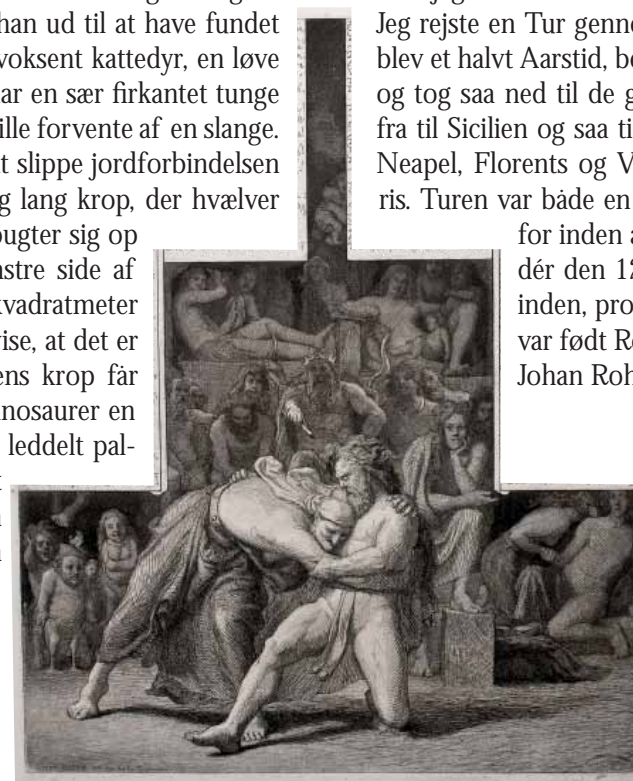
Da han valgte emnet, har han set sig om efter andre kunstneres skildringer af samme emne – eller måske valgt em-

net fordi han var blevet fanget af en andens skildring af det? Der er i alt fald klare sammenfald mellem Hansen Jacobsens figur og Lorenz Frølichs radering af samme emne fra 1872 – et blad i en serie illustrerede gengivelser af Oehlenschlägers *Nordens Guder*, en tidlig forløber for tegneserierne og et godt bevis på, at ingenting kommer af ingenting. Den ene generation af kunstnere bygger mere eller mindre bevidst videre på forgængernes resultater. Om Hansen Jacobsen havde tænkt sig som Frölich at skildre alle Thors trængsler i Udgård er uvist, men der er bevaret en keramisk skitse, der gengiver *Thors kamp med Elde*. Den kan meget vel være identisk med katalog nr. 23 på hans udstilling i 1901.

Thor med Midgårdsormen stod på Charlottenborgs forårsudstilling 1891 sammen med *En Bocciaspiller, der ser efter sit Kast*. Den sidstnævnte blev straks købt af Statens Museum for Kunst og var det følgende år udstillet på Salonen i Paris, for i mellemtiden havde Hansen Jacobsen søgt Akademiets rejselegat. Han mindedes: "Dette Stipendium betinger, at man skal rejse i Udlandet i to Aar, derved blev jeg i Stand til at blive temmelig længe i Udlandet.

Jeg rejste en Tur gennem Tyskland til Italien, hvor jeg blev et halvt Aarstid, besøgte de almindelige Kunstbyer og tog saa ned til de græske Ruiner ved Pompei, derfra til Sicilien og saa tilbage til Rom, ind over Verona, Neapel, Florents og Venedig." Rejsen fortsatte til Paris. Turen var både en dannelsesrejse og bryllupsrejse,

for inden afgang fra København, blev han dér den 12. august 1891 viet til kunstnerinden, provstedatteren Anna Gabriele, der var født Rohde og en slægtning til maleren Johan Rohde.

65, Boulevard Arago, Paris

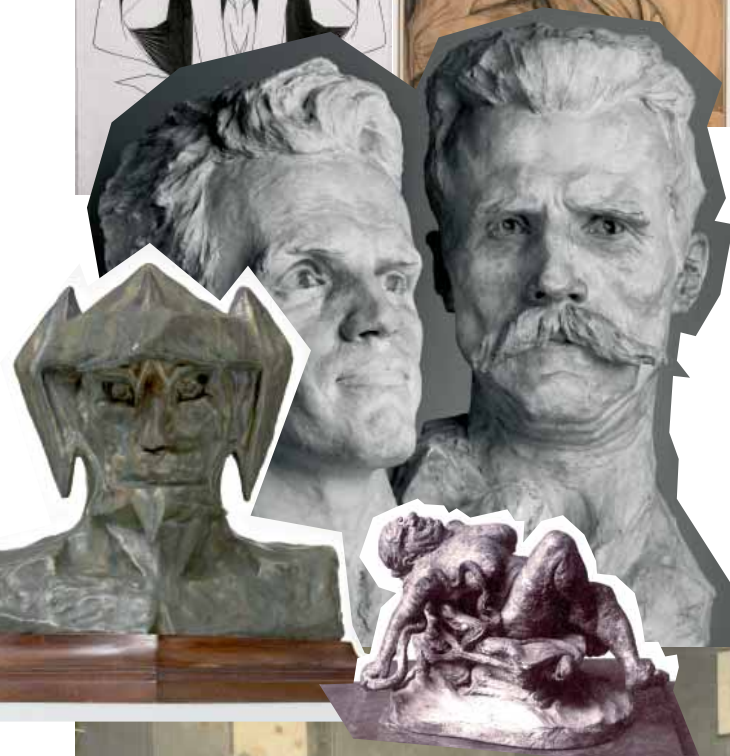
Det er svært at forestille sig, hvordan Anna Gabriele og Niels Hansen Jacobsen sprogligt klarede sig på rejsen rundt i Italien. Ligetil blev det, da de nåede Paris, for Anna Gabriele – blandt venner blot kaldet *Madame* – talte og skrev et fint fransk. Netop denne sproglige indgang var formodentlig en af årsagerne til, at deres udlandsrejse udviklede sig til et 10 år langt ophold i den franske hovedstad. Medvirkende har det også været, at de kom til at bo i et smørhul – en endnu bevaret bebyggelse på 65, Boulevard Arago i 13. arrondissement. Det består af tre rækkehusagtige længer i to etager med 30 kunstnerhjem bygget som en kombination af bolig og atelier. Imellem rækkerne er der fælles grønne haveanlæg, der har givet navnet *La Cité fleurie*, hvis ældste del er opført i 1880 med materialer fra Verdensudstillingen 1878.

Hansen Jacobsens atelier blev samlingssted for en flok frankofile symbolister, der i inderkredsen talte billedhuggeren Rudolph Tegner, der i 1938 fik sit museum i Ruslands bakker i Nordsjælland, tegneren og maleren Jens Lund, der er rigt repræsenteret i samlingen på Vejen Kunstmuseum, samt tegneren Johannes Holbek, som Asger Jorn indkøbte til sit museum i Silkeborg.

Atelierboligerne på Boulevard Arago har over årene huset mange spændende beboere. Af størst betydning for Hansen Jacobsen har været naboskabet til folk som keramikeren og samleren af asiatisk stentøj Paul Jeanneney og især billedhuggeren og keramikeren Jean Carriès. Med

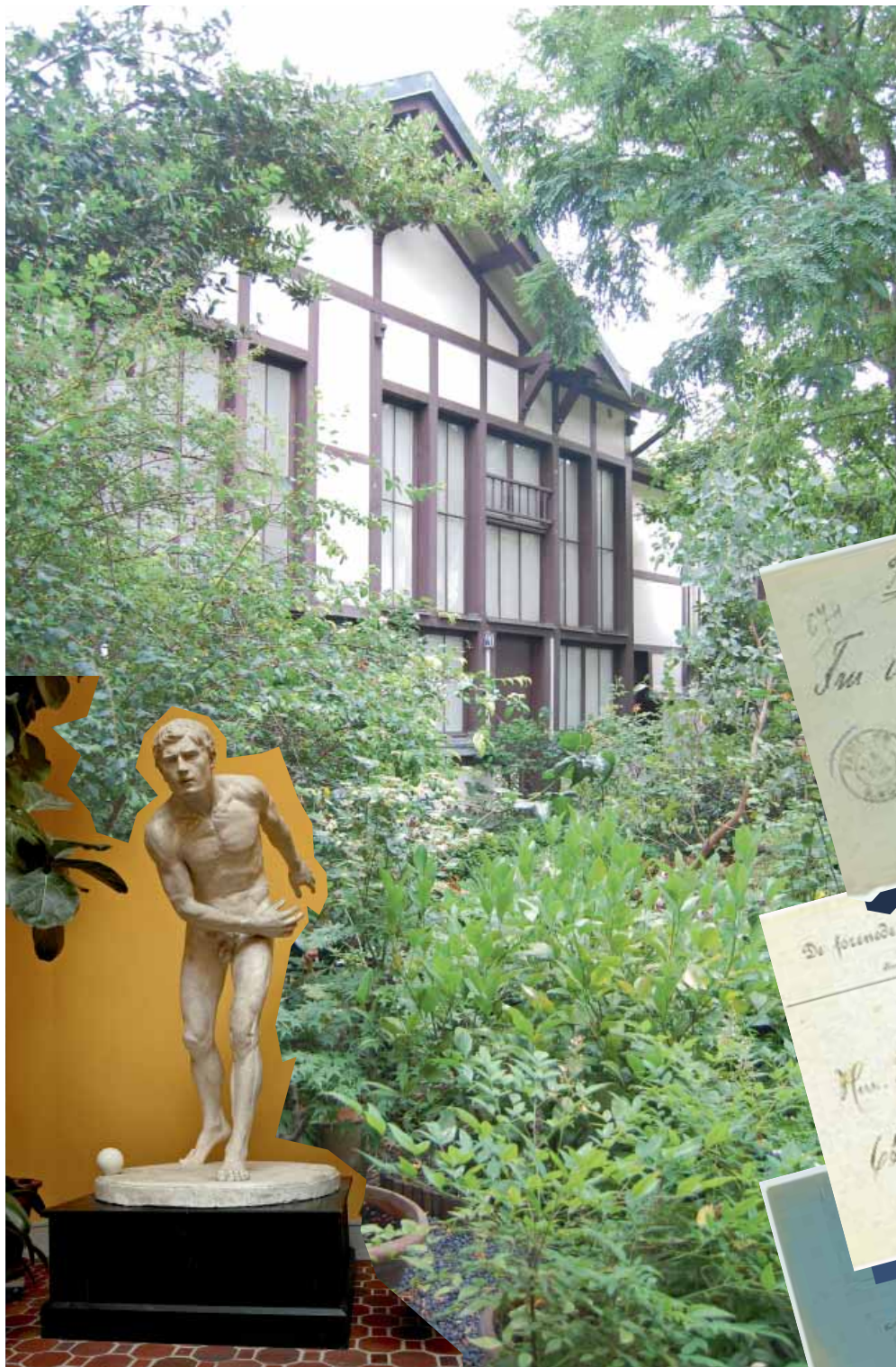
afsæt i den landlige franske stentøjsproduktion førte Carriès' indsats til en afkodning af det asiatiske stentøj og udviklingen af en ny europæisk tradition. Hansen Jacobsen hjembragte mindst en af hans krukker og skænkede

den til Kunstindustrimuseet. En anden nabo var den al-
sidige kunstner Eugène Grasset, der er bedst kendt for at
tegne smykker og løse grafiske opgaver som forsiden til det
franske leksikon *Larousse*. Det var netop ham, der skrev en
introduktion for Hansen Jacobsen til August Rodin: "Tag
venligt imod bæreren af disse ord, Mr. Jacobsen, min nabo,
medlem af vores sammenslutning, en kunstner med stort
talent". Rodins bronzepatinør Jean Limet boede også i *La
Cité fleurie*. Blandt de mange andre kunstnere var historie-
maleren Jean-Paul Laurens, der en tid var lærer for den
danske maler Anna E. Munch – måske det var her Hansen
Jacobsen lærte hende at kende? Hun er fint repræsenteret i
Vejen Kunstmuseums samling med bl.a. en lille skitse fra et

østersselskab på Boulevard Arago, hvor Hansen Jacobsen sidder for bordenden med ryggen til. Der har været en del nordiske beboere, heriblandt den finske billedhugger Emil Wikström, hvis museum *Visavuori* ligger et par timer fra Helsinki. En tårnbygning er smykket med en udgave af Hansen Jacobsens *Forårsmaske*.

Lejlighedsvis fik billedhuggeren og hans hustru besøg af deres danske veninde, den talentfulde træsnitskunstner Henriette Hahn, der blev gift med den legendariske grundlægger af Museum für Kunst und Gewerbe i Hamborg, Justus Brinckmann – sammen med Julius Meier-Graefe to af de toneangivende tyske formidlere af art nouveau'en. Hansen Jacobsen udførte sit portræt af Brinckmann år 1900, da de mødtes på Verdensudstillingen, hvor flere af de tyske museer købte ind af danskerens keramiske skulpturer. Portrættet er kommet til museet som gave fra modellens efterkommere. Henriette Hahn skitserede år 1900 træsnitsportrættet, som hun trykte i 1904.

Clematisen vokser endnu udenfor hans atelier i Paris. Det malede portræt af Anna Gabriele er fra 1894.

Det første værk, Hansen Jacobsen viste på Salonen i Paris, var uden for katalog, men står med titlen *Joueur de boules* i Edmond Pottiers 1892-artikel i *Gazette des Beaux-Arts*. Det er flot, at skulpturen blev fundet værdig til omtale blandt alt det, der kappedes om kunstpressens opmærksomhed: "Hr. Hansen-Jacobsen har bestemt tænkt på Myrons diskoskaster da han udførte *En Bocciaspiller, der ser efter sit Kast*. Det ville være interessant at sætte det gamle værk ved siden af den moderne variant. (...) Desuden er der i Diskoskasterne ikke en brøkdæl af den muskelspænding eller den spænding i hver en kropsdel end ikke den intensitet i blikket, som Hr. Jacobsen har gjort brug af. Det er

jo i dag sjældent at se nøgne mennesker give sig i kast med sådan fornøjelser – mens man i det gamle Grækenland aldrig så atleterne på anden vis. I den græske kunst var nøgenheden et bevis for den realistiske omhyggelighed, i den moderne gengivelse bliver det en akademisk form, en konvention." Omtalen har nok indledningsvis gjort ondt, men dernæst givet stof til eftertanke – og banet vejen for det følgende års succes: *Døden og Moderen*.

